

У првом делу рада анализира се савремени тероризам као друштвена појава током три периода његовог развоја: седамдесете године 20. века, крај 20. и почетак 21. века и бујање исламског тероризма. Такође, разматра се развој терористичког практикума као суштинског елемента за обуку терориста и његово прилагођавање историјском и просторном амбијенту у коме нека терористичка организација делује.

У другом делу рада анализирају се умрежавање терористичких елемената и активности под окриљем Ал Каиде и реакција САД и ЕУ на терористичка дејства као најозбиљнију претњу савременом свету.

Кључне речи: *тероризам, рат, Ал Каида, исламски фундаментализам.*

Увод

Савремени међународни тероризам је у сталном порасту без обзира на све организоване супротстављање међународне заједнице и на мере које се предузимају ради његовог сузбијања. Захваљујући чиниоцима који га генеришу, међународни тероризам се обнавља и усавршава на све вишем техничко-технолошком нивоу, а његова ефикасност се константно повећава. Уз сталну примену нових различитих метода и облика деловања, међународним тероризмом (па и националистичким – локалним облицима тероризма) постижу се, наизглед, потпуно супротни ефекти: очекује се да ће се проблеми који су изазвали тероризам решити већом демократизацијом, ублажавањем или уклањањем социјално-политичких узрока који воде ка његовом обнављању, али и да се тероризам може отклонити појачаном репресијом, гушењем основних грађанских права или увођењем ванредног стања (увођење државног тероризма против тероризма). У првом случају, уколико приморају власт на демократизацију услова живота у једном друштву и на решавање појединих питања за која су заинтересовани, терористи постижу, делимично или потпуно, циљеве своје активности. У другом случају, уколико се полити-

* Аутор је пензионисани пуковник.

чка реакција државе испољи кроз појачану контролу и принуду, нарушиће се међународни углед земље и могуће је њено изоловање у међународној заједници, што је, такође, остварење дела циљева планера тероризма. У том случају, терористичка активност у таквој земљи, посебно ако стратегији тероризма успеју пред светским јавним мњењем да замене узроке и последице, добија привид борбе за прогресивну промену друштва и услова живота сваке поједине индивидуе у том друштву.

На основу наведеног, јасно је да носиоци тероризма, првенствено посредством офанзивне стратегије, односно терористичке агресије, покушавају да од жртве (објекта напада) изнуде политичке уступке. У већини случајева испољена терористичка агресија покреће одбрамбено-заштитни механизам нападнутог објекта, тј. долази до неоружаног и сукцесивно оружаног сукоба, а у одређеним околностима и масовног оружаног сукоба између агресора и браниоца. Према томе, тероризам није само најгрубљи облик насиља, како се сматра и термилошки означава, већ плански, свеобухватан и континуирани сукоб, најчешће између држава и појединих терористичких организација, или група држава против шире организоване терористичке организације, у коме нападач усклађеним неоружаним делатностима и оружаним активностима настоји да код нападнутог изазове страх, због којег ће он пристати на политичке уступке, односно на потчињавање своје воље нападачу.

Иако је тероризам као друштвена појава настао давно, за савремена разматрања значајна су три периода: 1. „либерални“ – неподржављени тероризам седамдесетих година XX века; 2. тероризам на крају 20. и почетку 21. века и 3. бујање исламског тероризма.

„Либерални“ – неподржављени тероризам

Период „либералног“ тероризма почео је крајем шездесетих година 20. века и трајао је до његове девете деценије. У том периоду већина терористичких организација деловала је у Западној Европи, Јапану и на Блиском и Средњем истоку, а неке и у Јужној Америци. Организације су настајале спонтано и аутохтоно, као реакција на економско-социјалну ситуацију у њиховим земљама. То је био период, мање-више, „искреног револуционарног заноса“, насталог услед појачаног незадовољства политиком Запада и Јапана. Томе је допринело и неколико социолошких збивања и реаговања, од којих су значајнији: студентски бунт 1968. године у западноевропским земљама, који се брзо проширио ван граница појединих земаља и захватио, поред осталих, и Југославију; протести против рата у Вијетнаму (најбројнији су били у САД – многи сада познати људи били су поборници идеје о прекиду рата, односно одбијања захтева државе да се одазову војном позиву);

окретање тероризму појединих палестинских ослободилачких организација, нарочито после победе Израела у рату 1967. године (терористички акт који је узнемирио свет збио се на Олимпијским играма у Минхену 1972. године, када су палестински екстремисти убили више израелских спортиста у олимпијском насељу); почетак буђења исламског екстремизма у неким земљама, традиционално осетљивим на исламски верски фанатизам (тих година је почело комешање у редовима иранске муслиманске емиграције, у САД је почела реализација шиитског плана о преобраћању црначког становништва у ислам, у Југославији је Алија Изетбеговић објавио своју чувену „Исламску декларацију“, која је, много година касније, постала идеја водилца екстремним муслиманима у Босни и у Санџаку – Рашкој области) и тако даље.

У таквој политичкој ситуацији јавиле су се идеје о превазилажењу противречности између слободе одлучивања и немоћи у односу на основне услове економске и политичке егзистенције. Млада генерација, која је у условима корупције, манипулисања људима, политичког волунтаризма и појачане репресије државних органа изгубила поверење у политички систем и личност која му је била на челу, окренула се насилним методама изнуђивања решења која јој погодују. Тада је у екстремним деловима друштва, економски најугроженијим, али и међу популацијом млађих узраста, почела да се јавља дилема (веома често су је наметали страни планери терористичких активности – стране обавештајне службе или мултинационални чиниоци силе и моћи) да ли су носиоци власти у сопственој средини легитимни и колико, односно да ли делују за сопствену или друштвену добробит. На тај начин су се стекли предуслови за „обрачун“ опозиције и власти, који може да поприми веома различите, па и насилничке облике.

Основна идеја која је подстакла на окупљање младе екстремисте може да се сведе на став да не постоји ниједан политички систем који није мање или више отворена владавина насиља, из чега је изведен закључак да на насиље треба одговорити насиљем. Тако су, донекле, на веома упечатљив начин оживљене идеје Маркузеа и других, да је „природно право“ оних који припадају потлаченима и „савладаним мањинама“ да употребе ванзаконска средства чим законска средства нису довољна, јер су закон и ред установљени да би се штитила установљена и устоличена бирократија и хијерархија.

Тако створена „нова левица“ брзо се идејно раслојавала и усмеравала на масе младих наклоњених различитим идејним правцима (анархизам, маоизам, неонацизам, разне верске секте са развијеним програмима спровођења насиља разних врста и тако даље). Насупрот тим екстремистичким покретима, највећи део те „нове левице“ се пасивизирао.

Као равнотежа стварању екстремно оријентисаних организација, државне институције су почеле, често непотребно грубо и брутално, да „затиру“ грађанску непослушност. Резултат је био отпор и оријентација једног екстремног крила „нове левице“ да се приклони Маркузеовом рецепту и да се определи за нападе „на само срце државе“ – терористичким активностима

без преседана. Тако су, готово у исто време, у Јапану започеле акције „Црвене армије“, у САД „Метеоролога“, у Немачкој „Фракција црвене армије“, у Италији „Црвених бригада“, а у Великој Британији „Бригада гневних“. Због недовољног „борбеног искуства“, те организације су се веома брзо повезивале са већ постојећим народноослободилачким покретима, пре свега са Палестинским ослободилачким покретом, који је имао богато искуство стечено у борби против Израела. Та веза се посебно осетила у избору концепције и доктрине оружаних активности, које су биле примерене социјалној средини у којој су се активности одвијале.

Због релативне затечености мерама државне репресије, новонастали терористи били су принуђени да прилично неплански пређу у илегалу, примењујући, пре свега, јужноамеричке „рецепте“. То, понекад, није давало добре резултате, али су ипак постигли више спектакуларних успеха, што је охрабрило екстремисте да наставе борбу. Почетни успеси допринели су усавршавању стратегије и тактике борбе, прилагођене друштвено-политичким специфичностима њихових земаља. Неке од организација, као што су немачки *RAF* (Фракције црвене армије) и италијанске „Црвене бригада“, определиле су се за тзв. градску герилу, у којој су имале доста успеха.

„Технологија“ тероризма из тог периода може се разложити на следеће компоненте:

– организациона структура терористичких организација је увек у функцији циљева организације и чини најцелисходнији механизам за руковођење, који остварује унапред одређене и формулисане политичке циљеве, извођењем селективних терористичких аката. На челу већине терористичких организација у том периоду биле су тзв. стратешке дирекције, које су одређивале политичку линију деловања и стратегију оружане борбе, али и мете напада, при чему су узимани у обзир дуготрајни политички циљеви организације. У њиховој надлежности била је и централна архива, у коју су се сливали подаци значајни за рад организације, као и за одржавање везе с другим терористичким организацијама и групама. Дирекције су обично имале одељке за политичку, војну и пропагандно-информативну делатност. Војни одељак руководио је оружаним формацијама организације и старао се о обуци, наоружању, опреми и центрима за обуку терористичких формација. Најчешће је имао филијале по великим градовима, које су биле мање или више аутономне. Те основне градске формације дељене су на ударне групе, а оне на ћелије са пет до шест терориста. Свака ћелија је имала конспиративно име и шифру за идентификацију;

– инфраструктура терористичке организације била је постављена у облику концентричних кругова. У центру је било тзв. тврдо језгро, које су чинили идеолошки и верски лидери, индоктриниране особе или фанатици, спремни и на највише личне жртве. У другом кругу, ширем, били су помагачи и јатаци, који су се често организовали у политичку партију која се легал-

ним средствима борила за остварење циља. Обука људства спроводила се плански и систематски. Посебна пажња посвећивана је поступности: почињало се од курирских и осматрачких задатака, настављало са (овладавањем) борилачким вештинама, а завршавало обуком у коришћењу експлозива, оружја свих врста, изради приручних средстава за уништавање и онеспособљавање и слично;

– финансирање терористичке делатности у том периоду заснивало се на тзв. самофинансирању путем „експропријације“. У пракси то се спроводило пљачкама, провалама у банке, отмицама људи ради изнуђивања откупа и разним уценама. До седамдесетих година прошлог века отмице су биле карактеристичне само за јужноамеричке терористичке и разбојничке групе. Међутим, када је 1970. године баскијска терористичка организација ЕТА у Сан Себастијану отела немачког конзула да би изнудила пуштање на слободу заточених баскијских терориста, та пракса почела је да се примењује свуда у Европи. Од тог времена отмице и откуп отетих постали су редован начин прибављања финансијских средстава. Само у Италији је, од 1970. до 1977. године, изведено 295 отмица лица, за чији је откуп исплаћено око стотину милијарди лира. Такав начин прибављања финансијских средстава, према закључцима британских аналитичара, био је много ефикаснији од провала у банке, а био је и мање ризичан јер се могао извести на веома неприметан начин и

– планирање терористичких аката обављало се веома брижљиво и детаљно. Велика пажња посвећивана је изненађењу, али и избору објеката напада, мерама обезбеђења статуса лица која су одабрана као објекти напада и њиховим добрима, као и начину извођења терористичког акта.

За тај период карактеристично је да су терористичке групе самостално бирале циљеве и објекте напада и о њима прикупљале податке. У акцијама терориста био је наглашен елемент саможртвовања, који се граничио са фанатизмом (тај елемент постао је једна од основних карактеристика терориста са Блиског истока, посебно после наглог повећања утицаја иранских исламских фундаменталиста осамдесетих година 20. века, а остао је главна карактеристика тзв. бомбаша-самоубица и данас). Сада је фанатизам посебно карактеристичан за терористе са Блиског истока, чеченске шехиде и „црне удовице“ и терористе Ал Каиде.

Тероризам 20. века и нове форме на међународном нивоу

Почетком деведесетих година 20. века, аутохтоне и мање-више самосталне терористичке групе почеле су да слабе и да преиспитују своје фундаменталне поставке.

Период од 1980. до 1983. године означила су два упоредна процеса. С једне стране, регуларне снаге безбедности многих земаља повукле су неколико значајних потеза, којима су поједине терористичке организације разбијене или натеране да напусте традиционална поља дејства, а с друге стране, за делове терористичких организација који су пребегли из матичне земље у иностранство заинтересовале су се обавештајне службе, које су преузеле контролу и отпочеле манипулацију њима.

Истовремено, дошло је до чвршћег повезивања разнородних терористичких организација на основу заједничког интереса за преживљавање. У оквиру те „међународне“ сарадње, терористичке организације су често у контакту са терористичким групама створеним уз помоћ и подршку појединих обавештајних служби или са групама терориста који су били у вези са специјализованим органима појединих држава. Тако се, добијањем „покровитељства“, појавио државни тероризам.

Амерички експерт за тероризам Јахија Садовски тврди да се „суочавамо са нивоом организације вишим од било чега до сада виђеног“.

Интересантно је да су на свету тренутно најопасније терористичке групе и организације које је својевремено организовала и припремила С/А за дејство против совјетских трупа у Авганистану. Уосталом, и сам Осама бин Ладен, „светски терориста број 1“, против кога се сада води прави рат, био је „питомац“ америчке тајне службе. Слично је и са иранским терористичким групама и организацијама и другим терористима, на пример у Чеченији, који су били усмерени против тадашњег „црвеног непријатеља“. То је била инвестиција Хладног рата која је доносила профит, али која сада испоставља рачуне за наплату.

Експерти тврде да се све мање примењују стари облици тероризма. Наиме, све је мање традиционалних, чврсто повезаних и организованих, те из једног центра руковођених терористичких организација и мрежа, а све више „домаћих“, етнички и верски инспирираних терориста којима је публицитет довољна надокнада за све ризике којима се излажу. То се, међутим, не може рећи за вође, који све више имају веома високе политичке претензије или се чак налазе на високим политичким положајима.

Истражујући неке новије терористичке акте, група француских аналитичара дошла је до закључка да је већина терористичких активности тзв. градске гериле изведена у близини седишта великих информативних агенција, у време припреме ударних информативних емисија на радију и на телевизији или у време одржавања неке медијски занимљиве активности, као што су велики спортски спектакли, организоване прославе неких значајнијих јубилеја и сличне манифестације на којима се окупљају масе људи. Основни разлог за то била је могућност за медијско приказивање терористичког дела и помињање извршиоца терористичког акта (Какви се политички или други ефекти могу очекивати ако нико не зна ко је извршио терористички акт?). Другим речима, „одузмите терористима могућност представљања њихових дела преко сред-

става јавног информисања тзв. преузимање одговорности за извршено дело, и смањили сте ефекте терористичких аката на јавно мњење за бар педесет посто“, закључује Жерар Шалиан, француски аналитичар и добар познаваца проблематике борбе против тероризма.

У последње време губи се граница између тероризма и организованог криминала; те нико више не може да разграничи докле сеже тероризам а одакле почиње криминал најниже врсте. Разлог је прост – тамо где се развија тероризам, постоји одлична подлога за организовање систематског, планираног и организованог криминала, јер се те две делатности изванредно допуњавају.

Највише забрињава напредак технологије и могућност да се лако дође до упутстава како да се терористички акт припреми и изведе, па и на „аматерски“ начин и средствима која су доступна свима (која се налазе слободно на тржишту и за која није потребна посебна дозвола за набавку). Још седамдесетих година 20. века терористичка организација „Хрватско револуционарно братство“ штампала је приручник за терористе; средином осамдесетих појавило се више публикација америчког порекла, у облику стрипа, скоро без текста, о томе како се припремају диверзантска средства за извођење терористичких аката; почетком деведесетих година прошлог века интернационална терористичка мрежа Ал Каида израдила је тзв. терористички практикум, који је штампан у неколико милиона примерака, на више језика, па и на српском, односно хрватском. Касније се појавила и интернет верзија тог текста на енглеском језику. У том практикуму, поред класичних средстава и алата, објашњава се и до детаља разрађује израда компјутерских вируса (који се могу наручити електронском поштом), разних компоненти средстава за онеспособљавање електронских система везе и слично.

Осим тога, многи производи индустрије производа широке потрошње имају тзв. двојну намену и није потребно посебно знање да се различите безопасне компоненте споје у опасне експлозивне направе или високо токсичне материје. Такви производи се, најчешће, могу набавити на тржишту по приступачној цени (на пример, јак експлозив се може направити од шећера, памучне вате, сумпора и ђумура, наравно узетим у одређеним размерама).

Такође, напредак у истраживањима у области биомедицине омогућио је да се неке опасне бактерије и вируси издвоје и употребе као биолошко оружје. Томе је допринео и нерегулисани статус биолошког оружја на међународном нивоу и тешкоће међународне заједнице да оствари контролу над таквом врстом експеримената или спровођења одлуке о забрани коришћења те врсте оружја у свету. За сада преко тридесет високо отпорних вируса и бактерија, изазивача високо заразних и смртоносних болести, могу да се користе у масовним нападима на поједине делове света. Међу њима су најраспрострањенији антракс, жутица, велике богиње, колера, грип, ебола и други. Случај напада антраксом на САД после спектакуларног терористичког напада на Њујорк и Вашингтон 11. септембра 2001. године веома је илустративан у том погледу, поготову што је установљено да антракс потиче из неких аме-

ричких војних лабораторија у којима је коришћен као агенс у експериментима, па је непажњом изнет ван рестриктивног простора (то је званична верзија објашњења појаве антракса из војних лабораторија у слободном оптицају).

Тероризам често служи за прикривање слабости и немоћи неке организоване силе да се друштву наметну сопствени ставови, политика и интереси. Типичан пример су терористички акти шиптарских терориста на Косову и Метохији и агресија НАТО на СРЈ током 1998. и у првој половини 1999. године. Више или мање, зависно од тренутне међународне политичке ситуације и интереса великих сила, терористи са тог простора уживају подршку неких утицајних међународних чинилаца.

Та подршка постојећим терористичким организацијама огледа се у финансирању, испорукама оружја, обучавању, пружању уточишта, снабдевању путним исправама, логистичкој подршци и другом. Уочава се и директна терористичка подршка и делатност појединих земаља на међународном плану, што се испољава организовањем терористичких група које се из земље или са територије трећих земаља убацују у земљу која је објекат дејства, или се формирају унутар земље чије безбедносне интересе настоје да угрозе. Сем тога, поједине државе изводе терористичке акте преко својих обавештајних служби и других организација специјализованих за такве делатности.

Намера творача „новог светског поретка“ јесте да се чврстом организацијом и применом свих расположивих средстава присиле успостави поредак који ће одговорати њиховој замисли. Методи за спровођење појединих сегмената њиховог плана типично су терористички: притисци, уцене, изолација, прогони „непослушних“ и слично.

У концепцији наступа према земљама објектима напада, примењују се и методи који су осуђени и забрањени Повељом Уједињених нација. Један од њих је и коришћење сецесионизма као оружја за постизање политичких циљева, будући да се сецесионизам квалификује као терористичко дело. На такав начин је разбијена СФР Југославија, на сличан начин је покушано разбијање СР Југославије њеним претварањем у хибрид назван „државна заједница“ (до тада незабележен у међународној правној пракси), а покушава се и разбијање Србије одцепљењем Космета, подстицањем побуне на југу Србије и буђењем сепаратизма у Војводини.

У последњој деценији 20. века одржано је десетак међународних конференција и самита на којима се расправљало како организовати и реализовати борбу против тероризма. Усвајани су разни општи принципи супротстављања и планиране су разне конкретне мере, од договора о забрани извоза наоружања и војне опреме оним земљама које подржавају тероризам (Токио, 1986. године), преко сагласности о нечињењу уступака терористима приликом отмице (Група 7, Венеција, 1987. године), до оштре осуде свих форми испољавања тероризма (Састанак на врху 26 нација, Египат, 1996. године), али тероризам није сузбијен. Није сузбијен ни после резолуције ОУН, усвојене на

заседању Генералне скупштине после 11. септембра 2001. године и терористичког напада на Њујорк и Вашингтон. Једноставно, „није било довољно сагласности да се усвоје опште прихваћене мере и ставови“.

Десило се обрнуто. Уместо да слаби, тероризам је постао много опаснији: нови терористи су боље организовани, боље опремљени, располажу високом технологијом и модерном техником, теже се откривају и много теже их је уништити. Тиме се, донекле, објашњава чињеница да је број терористичких напада у свету у 1995. години повећан за 37% у односу на 1994. годину, док је број откривених терориста или онемогућених остао непромењен. Сличан је однос и када се упоређује број терористичких аката и откривених (или онемогућених) терориста у 1996. и 1997. години, али и у свим каснијим годинама. До кулминације је дошло непосредно пре него што је амерички председник Џорџ Буш објавио „антитерористички светски рат“ после терористичких напада на САД, 2001. године.

Бујање исламског тероризма

Крајем 20. века и почетком 21. века на светску сцену нагло је избио исламски фундаменталистички однос према тероризму као оруђу за постизање сопствених циљева.

Према књизи Петера Хемонда (*Peter Hammond*) *Slavery, Terrorism and Islam: The Historical roots and contemporary threat*, у којој он анализира скривене поруке ислама, у свету нема места за немуслимане. Када муслиманско становништво једне земље достиже око 1% од укупног становништва те земље, оно се декларише као мирољубива мањина која се не меша у послове других средина. Тако је, рецимо, у следећим земљама:

САД	1,0 %,
Аустралија	1,5 %,
Канада	1,9 %,
Кина	1,0–2,0%,
Италија	1,5 % и
Норвешка	1,8 %.

Када муслимани достигну између 2 и 3%, наводи Хемонд, почињу да преузимају појединце или мање групе верника од других верских заједница, посебно младих који се окупљају у уличне групе или међу млађим преступницима. То се, према Хемонду, дешава у следећим земљама:

Данска	2,0 %,
Немачка	3,7 %,
Уједињено Краљевство	2,7 %,
Шпанија	4,0 % и
Тајланд	4,6 %.

Када у једној земљи број становника муслиманске вероисповести износи између 5 и 10%, то већ почиње значајно да утиче на понашање неких незадовољних кругова. Муслимани тада већ почињу да инсистирају на увођењу у друштвене стандарде неких својих закона и обичаја, као што је, на пример, халал (прописи по исламским стандардима), посебно када је у питању храна, која се припрема и чува на специфичан начин. С циљем да се испуне њихови захтеви, вршиће разне врсте притисака на велике продајне ланце супермаркета и тражити да се на полицама у продавницама обележава храна која је „чиста“, односно „нечиста“. У неким земљама ће од владајуће гарнитуре и администрације тражити да се уведе део шеријатских закона у неке области друштвеног живота (школе, породични живот, правила исхране у интернатима, војсци, болницама и сличним установама). То се већ дешава у следећим земљама у којима је проценат муслиманског становништва у односу на целокупно становништво између 5 и 10%:

Француска	8,0 %,
Филипини	5,0 %,
Шведска	5,0 %,
Швајцарска	4,3 %,
Холандија	5,5 % и
Тринидад и Тобаго	5,8 %.

Када муслимани достигну 10% од укупне популације, могу покушати да неке од својих захтева остваре силом (то се пре извесног времена десило у Паризу, када су избили велики улични нереди и када је спаљен велики број аутомобила). У сличним ситуацијама, било каква активност коју муслимани оцене као непријатељску може водити ка побуни и нередима широких размера (у Амстердаму су избили велики нереди пошто су објављени стрипови у којима је главна личност пророк Мухамед).

У сличној опасности налазе се и земље у којима је проценат муслиманског становништва између 10 и 20%, тврди Хемонд:

Гијана	10,0 %,
Индија	13,4 %,
Израел	16,0 %,
Кенија	10,0 % и
Русија	10,0–15,0 %.

Када проценат муслиманског становништва пређе 20%, може се очекивати појава учесталих нереди на верској основи, формирање формација џихад милиција, спорадична убиства и/или паљевина црква и синагога. Такав је случај са Етиопијом:

Етиопија	32,8 %.
----------	---------

Већ код 40% муслиманског становништва, пише Хемонд, долази до масовних оружаних сукоба, масакра појединих група друге вере, учесталих терористичких напада и оружаних сукоба различитих наоружаних милиција (наравно, у међувремену и угрожена страна формира своје милиције):

Босна	40,0 %,
Чад	53,1 % и
Либан	59,7 %.

Код земаља са 60% муслиманског становништва може се очекивати веома јак притисак на „невернике“, који се испољава преко спорадичних акција етничког чишћења (што директно води ка геноциду), коришћење шеријатског права као основног закона за регулисање односа међу људима, наметање разних такси „неверницима“ и слично (то се дешава постепено, тако да се споља тешко уочава као промена, наглашава Хемонд). Такве земље су:

Албанија	70,0 %,
Малезија	60,4 %,
Катар	77,5 % и
Судан	70,0 %.

У земљама са више од 80% муслиманског становништва уобичајена појава су разни облици етничког чишћења и геноцида. Такве земље су:

Бангладеш	83,0 %,
Египат	90,0 %,
Газа	98,7 %,
Индонезија	86,1 %,
Иран	98,0 %,
Ирак	97,0 %,
Јордан	92,0 %,
Мароко	98,7 %,
Пакистан	97,0 %,
Палестина	99,0 %,
Сирија	90,0 %,
Таџикистан	90,0 %,
Турска	99,8 % и
У. А. Емирати	96,0 %.

У земљама са 100% муслиманског становништва, а према *Курану* то су земље у којима влада *Dar-es-Salaam* – Исламска кућа мира, не би требало да буде сукоба и немира било које врсте. То су:

Авганистан	100 %,
Саудијска Арабија	100 %,
Сомалија	100 % и
Јемен	99,9 %.

Наравно, констатује Хемонд, то није случај. Када успоставе такво друштво у оквиру једне или више земаља, они почињу међусобне сукобе због разних узрока и повода. „У деветој години живота учио сам разне каноне арапског начина живота. Схватио сам да је мој брат против мене, али такође и да смо нас двојица против нашег оца; нормално је да је наша породица против рођака, а да смо сви заједно против клана; пошто смо, на неки начин, ипак са њима у истом клану, ми смо против другог клана и против племена; међутим, наш клан је у саставу једног племена, а оно је против других племена док су сва племена заједно против света неверника“. – Леон Урис, у свом опису хаџилука под насловом *The Haj*.

Добро је подсетити се да у много земаља, као што је Француска, на пример, муслиманско становништво живи концентрисано око њихових националних гетоа (Алжирци ће се ретко наћи у мароканским квартовима, или Мароканци у сенегалским, мада су сви муслимани). Они се не интегришу у друштво у коме живе. Напротив, настоје да то друштво интегришу у своју заједницу, у којој ће они бити доминирајући фактор. Истовремено, оштро и насилнички делују у одбрани својих ставова, навика, обичаја и вере.

Све до почетка рата у Авганистану који је СССР водио од 1979. до 1989. године против локалних побуњеничких наоружаних формација, исламске терористичке организације и поједине исламске земље које су финансијски и организационо подржавале тај облик терора деловале су углавном самостално у својим акцијама и међу њима није било неке повезаности, нити синхронизације деловања и акција. Бар је то тако изгледало на први поглед, јер се ни по чему није могло закључити да постоји неко координационо тело или организација која синхронизује активности разних терористичких група и организација у свету према једном усаглашеном, заједничком циљу.

Из тог рата, међутим, исламски тероризам изашао је финансијски, кадровски и организационо јачи. На такав развој догађаја утицале су и САД, које су се у рат у Авганистану умешале методом прикривених акција. Због свог интереса у том делу света, САД су преко својих тајних служби наоружавале муџахедине, организовале и изводиле обуку са њима, дале им знање, технику и новац. Кадрове, борце и остатак финансијских средстава обезбеђивали су фундаменталистички кругови, посебно неке од муслиманских земаља тзв. Групе *D-8* (најразвијеније муслиманске земље).

Тако је рат у Авганистану учинио прекретницу у развоју исламског тероризма. После идеје о свеисламском братству која је промовисана у том рату, јавила се идеја о организовању исламске терористичке мреже која би повезивала све исламске терористичке организације у једну ради џихада (светог рата) против свих противника ислама. На основу таквих искустава и идеја, 1988. године створена је организација Ал Каида, глобална мултинационална мрежа која повезује разне исламске фундаменталистичке органи-

зације из више земаља. Претпоставља се да су иза Ал Каиде заклоњене обавештајне службе оних земаља које су означене као спонзори исламског тероризма.

Ал Каида је успела да развије својеврсну доктрину тероризма која се заснива на широком спектру неконвенционалних дејстава. Основна шема деловања Ал Каиде састоји се у стварању бројних хуманитарних, добротворних, образовних, финансијских и културолошких организација, медијских кућа и слично широм света. Оне служе као инструменти за прикупљање финансијских средстава, верску индоктринацију, инфилтрацију међу исламску популацију, образовање кадрова, регрутовање терориста, њихову обуку, кријумчарење оружја и увоз терориста.

Терористички практикум организације Ал Каида

Служба безбедности Уједињеног Краљевства, *M15*, запленила је почетком 2001. године терористички практикум под називом *Military Studies in the Jihad Against the Tyrants*. Тај терористички практикум штампан је у Манчестеру 2000. године и дистрибуиран је међу припадницима огранака Ал Каиде у Уједињеном Краљевству. Ал Каида има чврсте и јаке везе у исламској заједници која постоји у Уједињеном Краљевству. Према оценама *M15*, Ал Каиду помажу бројни донатори из редова богатих муслимана, а број симпатизера Осаме бин Ладена из популације 16–25 година сваким даном све више расте. То је још један доказ, сматра се у круговима аналитичара британских тајних служби, да исламски тероризам није мотивисан економским већ верским разлозима – цео свет је јединствена исламска држава (*Umma*), уређена према исламским прописима (владање по *Курану* и шеријатском праву), а једини суверен и претпостављени господар је Бог (Алах). Према истим изворима, почива на идеји свеисламског братства. Та организација има утицај и на новине на арапском језику које се штампају и дистрибуирају у Уједињеном Краљевству. Довољно је подсетити се да је арапски лист *Al-quds al-Arabi*, који излази у Лондону, фебруара 1998. године објавио злослутни наговештај афричких терористичких акција. Американци су 10. фебруара те године у истом листу, у име такозване „Коалиције муслиманских група у Британији“, још једном упозорени да су на мети изненадних напада „Алахових бораца“. Та упозорења нико није схватио озбиљно, јер нико није схватио њихово право значење. Сада се зна да је то је била озбиљна претња, о којој се толико говори после терористичких напада на Њујорк и Вашингтон.

Између осталих штампаних материјала на арапском језику, штампан је и практикум за терористе. Књига има 180 страница, писана је на арапском језику и обрађује поједине теме из војне и терористичке обуке, стратегије и

тактике који се негују у „терористичкој школи“ Ал Каиде. Из практикума се може видети начин обуке, стратегија и тактика извођења терористичких акција коју примењује та терористичка организација са својим локалним мрежама, што стручне службе и специјалне антитерористичке јединице могу искористити у обуци за ефикаснију борбу против тероризма.

Према процени руководства Ал Каиде, писање таквих практикума има вишеструки значај: штампање једне такве књиге је јефтиније него обука терориста у камповима, а тајност обуке је вишеструко повећана (нема опасности од откривања концентрација терориста у логорима за обуку, нити видљивих знакова инфраструктуре, ма колико она била рудиметарна). По том принципу, терориста се самообучава; уз коришћење практикума могуће је обучити терористе у разним деловима света, а уопште не доћи у контакт с њима; практикум иде „из руке у руку“, може се фотокопирати и на друге начине умножавати. Тиме се шири дух џихада. Таква „литература“ инспирише тероризам; терориста обучен по њој може сам и да оснује терористичку ћелију, изврши акцију и нестане, а да трагови који остану никад не доведу до Ал Каиде; акције тако обученог и усмереног терористе Ал Каиду не коштају готово ништа, а организација увек може да порекне учешће у терористичким акцијама, ако јој то одговара, или да преузме одговорност, ако се оцени да је тренутак за то. Онај ко се учи тероризму из тог практикума у принципу може да научи да изведе само једну акцију, на пример да направи импровизовану мину, да ту мину негде постави, да од ње неко погине и ништа више. Ал Каида је постигла свој циљ, а самим тим повећава се њена популарност међу будућим терористима.

Осим писаних материјала, Ал Каида дистрибуира и компакт дискове са упутствима за припрему и реализацију терористичких аката. Тако је, 1995. године, белгијска полиција запленила велику количину компакт дискова који су „нарезивани“ у тој земљи, а на којима је био мултимедијални курс тероризма.

Претечу тих практикума чине такозвани „Анархистички кувари“, које су анархисти још почетком 20. века писали и дистрибуирали својим истомишљеницима, али су они, углавном, обрађивали питања израде импровизованих минско-експлозивних средстава и њихово постављање.

Почетком седамдесетих година 20. века штампан је још један терористички пратикум. Његов аутор је био Хрват Адолф Андрић. Ради се о „Приручнику за идеолошку наобразбу усташких бораца“ или *Осветници Блајбурга*. Адолф Андрић, који је био и вођа усташке терористичке организације „Хрватско револуционарно братство“, потписао је приручник псеудонимом Хрватски Апостол Племић. Стручњаци за међународни тероризам оцењују тај приручник као један од најбоље написаних приручника из те области. У њему се обрађује шездесетак питања, почев од начелних: „Који је први и најважнији увјет за развој револуционарне борбе у једном подручју“, па „Који генерални

план револуције одговара данашњим приликама у којима се налази хрватски народ у домовини“ и тако даље, до одговора на питања „Како се прави кемијска запаљива боца“, „Како се мина може активирати помоћу ланчане реакције“ и до цртежа – шеме на којој је приказан начин склапања електричних упалјача, упутстава за саботажу аутомобила, изазивања пожара, акције против тенкова, прављење барикада и тако даље. Тај приручник касније су усавршавали припадници терористичке организације „Хрватски државотворни покрет“, чија је делатност због радикалног тероризма у земљама Западне Европе била строго контролисана. Једна таква терористичка организација доживела је да после доласка Туђмана на власт усред Загреба одржи Земаљски оснивачки конгрес, а њен председник био је чак главни експерт за тероризам при Врховном државном вијећу Републике Хрватске!

Корадо Алуни био је аутор терористичког практикума „Црвених бригада“, терористичке организације чије је седиште било у Италији. Тај практикум назван је „Правила безбедности и стил рада“. У њему су посебно разрађене различите ситуације у којима се могу наћи „бригадисти“. Тако, на пример, пишући о оперативном састанку, аутор наводи да је увек потребно обавестити неког из врха организације да се састанак одржава. Место састанка се мора пажљиво проучити како би се обезбедила лака контрола безбедносне ситуације и евентуално повлачење. На место састанка се увек мора доћи раније и увек је пре доласка на само место састанка потребно осматрити околину. Ухапшеним „бригадистима“ се налаже да дају само оне податке који су написани у документима које носе. Под претњом смрти, не смеју се одати остали чланови организације (иста правила као код „Мафије“). Када је реч о мерама опреза, Алуни наводи да „бригадиста“, када се усели у нов стан, мора да створи одређени друштвени лик и да тај лик проучи до најситнијих детаља. Мора да одлази и да се враћа увек у исто време, како би оставио утисак да је запослен. Са суседима мора да буде љубазан и да им улива поверење. Сваког месеца мора да преконтролише сав намештај и садржину ормара, фијока и других ствари у стану и уклони непотребне, опасне и компромитујуће предмете. „Бригадистима“ се саветује да возе опрезно и увек само онолико брзо колико је прописано ограничењем брзине, како их полиција не би заустављала, и слична правила безбедности. У вези с тим, прописан је профил терористе кога је требало да се придржавају сви у организацији.

Сличне практикуме писале су и обавештајне службе које су се користиле терористима да би реализовале неке од својих циљева у борби са противничком обавештајном службом. Неке од тих служби су оне којима су ти практикуми били намењени називале „борцима за слободу“, „герилцима“ и слично; за друге су ти герилци били само терористи које треба искористити за остварење сопствених циљева.

Познат је „Практикум за извођење диверзантско-терористичких акција“ који је написала Палестинска служба безбедности – Одељење 17 (*Force 17*), који је био у оптицају у палестинским терористичким круговима почетком деведесетих година 20. века. Америчка тајна служба (*CIA*) такође је писала практикуме, који су дистрибуирани најпре терористичким групама или, како су их они назвали, „борцима за слободу“ или „герилцима“ или „револуционарима“ у Централној и Јужној Америци. Њихови најзначајнији терористички практикуми су: *A Study of Assassination, Psychological Operations in guerrilla warfare* (намењен „Контрашима“), *KUBRAK method of interrogation* – односи се на то како саслушавати заробљеника, односно „живи језик“ (био је намењен авганистанским борцима против Црвене армије).

Интересантно је да је први приручник који је *CIA* наменила искључиво авганистанским побуњеницима био израђен у облику стрипа (без речи), јер се сматрало да је ниво образовања авганистанских побуњеника, посебно Паштуна, био јако низак, те да је проценат неписмених, односно оних који не би схватили написано, веома висок.

Практикум „*Military Studies in the Jihad Against the Tyrants*“ је приручник који је откривен током многобројних рација и истрага 2000. године и израђен је у режији „терористе број 1“, Осаме бин Ладена. У њему су обухваћене готово све активности терориста у избору, припреми, обуци, организацији обавештајног рада, изradi експлозивних, хемијских и биолошких средстава за напад, поступци у разним ситуацијама, логистика и друго што олакшава рад групе, па и целокупне организације терористичког типа. Делови текста тог приручника налажени су на бојиштима у Босни и Херцеговини на којима су нађена тела изгинулих „светих ратника“, на Косову и Метохији (у, на брзину, напуштеним базама албанских терориста), у Македонији, у напуштеним бункерима и подземним склоништима терориста. Приручници су били на арапском, енглеском или албанском језику, зависно од могућности и потреба терориста и знања страних језика „курсиста“. Налажене су и белешке које су водили „курсисти“ на курсевима обуке за терористичке активности. Колико је приручник био опширан, свеобухватан и „користан“ пишу и многи страни аналитичари, као што је Том Хаус, аналитичар агенције *Associated Press*: „Као што се наслуђује, приручник јасно показује да траг води ка организацији Ал Каида, мада ни у једном делу текста нема речи о правом аутору, нити о оном ко финансира цео пројекат. Међутим, кад се има у виду све што је познато о активностима терориста, може се закључити да борба против њих неће бити ни кратка, ни лака јер модерни тероризам се користи најсавременијим достигнућима технике и технологије, има развијен систем 'школства', инфраструктуру, цео логистички систем и друго што је потребно за дуготрајну борбу и опстанак. Сем тога, није више у питању усамљени и изоловани терористички покрет јер се тероризам проширио на скоро цели свет системом 'преливања', какав је примењен на Балкану, на просторима некадашње Југославије.“

Без обзира на то што терористичке организације и групе привидно дејствују неповезано, иза њиховог деловања стоји велика и снажна организација, са развијеном инфраструктуром, финансијском подлогом и земљама које је, додуше тајно, подржавају или се бар не оградају од тог деловања, који, бар за сада, са доста успеха руководи терористима у свету.

Фатва Осаме бин Ладена

После протеривања из Судана, 1996. године, Осам бин Ладен се врати у Авганистан, бесан због тог поступка суданске владе која је попустила под притиском САД. Тада је објавио прву фатву (смртну пресуду), позивајући своје сународнике да убијају Американце у Саудијској Арабији. „Зидови репресије и понижења не могу се срушити другачије сем кишом метака“, поручио је том приликом. Фатву је проширио две године касније на све што је америчко и на све Американце и ционисте, не правећи разлику између војника, цивила, жена и деце. Циљеви напада више немају географско ограничење, а напади су чак пожељни и на територији САД.

Осама бин Ладен и тероризам у свету

Ако је тероризам у међународним оквирима, чија су мета током протекле две деценије били Американци, игде имао своје уточиште и свог мецену, онда је то био Авганистан са мистериозним Осамом бин Ладеном – средина и лич-

ност који су најближи идеалу екстремиста и терориста, земља у којој се живи према стриктно примењеним исламским законима и човек који финансира све активности исламских терориста у свету, под условом да су уперени против САД и ционизма, а у корист ширења ислама као једине светске религије.

Према сарајевској новинарки Данки Савић и листу *Слободна Босна*, од 18. јануара 2001. године, Авганистан је инспирација, незаменљива база за операције, резервоар потенцијалних камиказа и борбена линија на којој се успостављају најзначајнији контакти и везе. То је такође место на којем Осама бин Ладен експериментише са хемијским наоружањем, како тврде амерички стручњаци. Учесници у готово свим нападима на САД и њихове савезнике током последње деценије 20. века савладали су вештине ратовања и постављања експлозива у авганистанским логорима за обуку, укључујући и оне који су 1998. године поставили бомбе у две америчке амбасаде у источној Африци. Многи полазници курсева из логора за обуку у Авганистану стигли су и на ратишта на просторима некадашње Југославије посредством иранских Паздарана, либанског Хезболаха и влада неких екстремно исламистички оријентисаних муслиманских земаља.

У таквом контексту застрашујуће звуче информације из САД, које су облетеле свет 11. септембра 2001. године, о терористичким нападима ударом отетим путничким авионима на зграде Светског трговинског центра у Њујорку и Пентагона, експлозији аутомобила бомбе у гаражи Стејт департамента у Вашингтону и рушењу отетог путничког авиона у близини Питсбурга. Поред тога, од једанаест отетих путничких авиона, колико су америчке ваздухопловне компаније пријавиле 11. септембра, још четири авиона срушило се у близини великих градова САД: у држави Пенсилванији, на аеродрому „Далас“ у Вашингтону и у држави Вирџинији, док је један авион оборен ватром америчке војне авијације и противваздушне одбране. За остала три отета авиона нема података, али се претпоставља да су се или срушили у тешко доступним планинским пределима, или да су напустили ваздушни простор САД. Да ли је то почетак реализације фатве коју је објавио Осама бин Ладен почетком деведесетих година 20. века о формирању светске исламске антиамеричке и антиционистичке армије која ће нападати америчке и израелске виталне циљеве чак и на територији САД, срцу светског ционизма? Интересантно је да, сем у случају напада на Њујорк, контрола летења није регистровала, или се то бар не саопштава, скретање авиона са уобичајених рута, предвиђених за путничке авионе.

Америчка Централна обавештајна агенција (CIA) процењује да је од педесет до седамдесет хиљада припадника паравојних формација из 55 земаља света последњих година прошло кроз логоре за обуку у Авганистану. Према тврдњи америчких обавештајаца, талибани дозвољавају широком спектру милитантних и терористичких група и организација да се обучавају на авганистанској територији, почев од пакистанске групе коју обучава терориста Михра-

бан, до Бин Ладенове организације Ал Каида и неких „специјалиста“ из Албаније и Чеченије, са Косова и Метохије и из Македоније, а да се не говори о бројним палестинским терористичким групама и организацијама или о припадницима *IRA*, *ETA* и других европских и јужноамеричких илегалних и терористичких група и организација. Обавештајне службе неких земаља из блискоисточног региона процењују да је око 5.000 регрута прошло обуку у неком од Бин Ладенових логора за обуку у Авганистану. У једном од тих логора, према истим изворима, обучава се група терориста за руковање хемијским борбеним средствима, отровима разног порекла и разним биолошким агенсима.

Током 2000. године људи обучавани у логору за обуку Абу Хабаб вршили су експерименте са хемијским средствима на псима, зечевима и другим животињама, употребљавајући нервни гас. У једном другом логору врши се обука у изради „модерних“ бомби од комерцијално доступних хемикалија и отрова, који су већ испробани на животињама или на заробљеницима.

„Улога Авганистана је сада потпуно јасна“, износи Мајкл А. Сихан, бивши координатор одсека за антитероризам при Стејт департменту, који је децембра 2000. године именован за помоћника генералног секретара УН за мировне операције. „Видели смо да сваки припадник исламских милитантних група као циљ има приближавање свом уточишту – Авганистану и, у мањој мери, Ирану, јер су им то једина два преостала уточишта, ако се изузму кризна жаришта у Закавказју и на Балкану.“

Процењује се да је током прве половине 2001. године више од 100 мушкараца, регрутованих од Бин Ладенове организације и њој сродних група, било обучавано у логору којим је командовао Абу Хабаб. Тај логор је део великог комплекса за обуку муџахедина и талибана у близини места Дарунт, удаљеног око 16 километара од границе Џалалабада, покрајине на истоку Авганистана. Логор се налази на падинама планине, а у њеном подножју изграђено је више подземних складишта у којима је ускладиштено хемијско оружје, односно хемијска борбена средства.

Малобројни докази о обуци у коришћењу експлозива у логору Абу Хабаба појавили су се у оптужници против Набил абу Акела, Палестинца кога су израелске власти ухапсиле јуна 2000. године. Према оптужници, Абу Акел је сарађивао са Хамасом, Хезболахом и још неким екстремистичким палестинским организацијама и групама у Либану и Израелу, ради организације и учешћа у нападима на војне и цивилне циљеве на територији Израела. На основу те оптужнице, Стивен Емерсон, амерички експерт за исламски тероризам, закључио је да је Палестинац Акел завршио обуку у коришћењу експлозива и експлозивних материја у логору за обуку Абу Хабаба у Авганистану, током 1998. године.

Истовремено, инструктори из организације Осаме бин Ладена, па чак и сам Осам бин Ладен, појавили су се у Албанији, у близини логора за обуку албанских терориста из тзв. ОВК, у околини места Тропоја, недалеко од југословенско-албанске границе, а било је информација да је велики број

њих учествовао у масовном пешадијском нападу на јединице Војске Југославије у рејону граничне карауле Кошаре, извршеном током оружаног сукоба НАТО и СР Југославије у првој половини 1999. године.

Путеви тероризма према светским и европским центрима моћи, посебно према САД и америчком континенту су различити, али путеви исламског тероризма ка „срцу Европе“ су веома јасни, што се не може сакрити, нити заташкати.

Талибани (студенти ислама) негирају тврдњу страних експерата да штите и скривају терористе или оне који командују логорима за обуку терориста. Вакил Ахмад Мутавакил, талибански министар иностраних послова, чак је енергично изјавио да је притисак на његову земљу да протера Осаму бин Ладена истовремено и увредљив за ислам и бескористан. Он је негирао да Бин Ладен финансира терористе, тврдећи да је „тај сиромашак једва довољно богат да издржава самог себе“, те да „није био у могућности да планира терористичке операције од када његове активности у Авганистану изблиза контролише авганистанска гарда“. Према тој изјави, Осам бин Ладен је стигао у Авганистан 1996. године, након протеривања из Судана. О томе како је остао у Авганистану, амерички обавештајни извори кажу да је „боравак у Авганистану Осам бин Ладен добро платио“, што је талибанима олакшало набавке наоружања и војне опреме за своје потребе, али и повећало могућности поткупљивања светски утицајних људи који би бранили интересе талибана и скретали потрагу за починиоцима терористичких злодела у свету на погрешну страну. Међутим, *CIA* прећуткује чињеницу да је Осам бин Ладен у ствари њен питомац, јер је у Авганистан први пут дошао почетком осамдесетих година прошлог века као добровољац и укључио се у борбу против совјетских снага на страни авганистанских исламских бораца, које је припремала и организовала *CIA* у логорима за обуку у Пакистану. Дакле, и талибани и муџахедини, па и сам Осам бин Ладен, производ су Хладног рата и напора америчке тајне службе да се сломи „црвени непријатељ“. Када је то постигнуто, све те авганистанске групе и организације више никоме нису биле потребне. Одрекла их се чак и *CIA*. Једноставно, одбачени су као старе ципеле. Отуда вероватно потиче и мржња тих „исламских светих ратника“ према Америци и Западу.

Ахмед Шах Масуд, командант побуњеничке групе у североисточном Авганистану, у интервјуу датом групи британских новинара изјавио је да се налази на челу 55. бригаде, у којој има око 700 Арапа и европских муслимана, од којих су многи дошли из Албаније и са југа Југославије. Масуд је рекао да су његови борци заробили око 1.200 талибана, међу којима је било и Европљана муслиманске вере, али и Пакистанаца, Јеменаца и кинеских муслимана из југозападних делова Кине. Џули Ширс, некадашња аналитичарка Обавештајне агенције Министарства одбране САД, која је разговарала са многим страним затвореницима које је држао Масуд, изјавила је да

више од половине њих припада терористичким организацијама разних оријентација, али углавном исламски екстремистички оријентисаних. Многи од њих су дошли из балканских земаља на обуку код „стручњака“ Осаме бин Ладена. Масуд је лакше рањен у ногу у неуспелом атентату који је на њега извршен почетком септембра 2001. године, када су два талибанска командоса, прерушена у новинаре неке арапске телевизијске станице, покушали да га убију помоћу експлозивне направе која је била смештена у видео-камеру. Том приликом оба атентатора су погинула, а цела покрајина Тахар, у којој је седиште штаба Ахмеда Шах Масуда, стављена је у стање узбуне ради одбране од евентуалног напада талибана.

Интересантно је да је истовремено са нападом терориста на америчке симболе моћи дошло и до силовитог напада Масудових формација на Кабул, тачније на инсталације на аеродрому у Кабулу и на насеље у близини аеродрома, што је многе навело на закључак да су САД одмах отпочеле са акцијом одмазде за напад на своје градове.

Осама бин Ладен, пошто је објављено да га талибани држе у некој врсти кућног притвора, ретко се појављивао у јавности и ретко је давао изјаве за штампу, за разлику од периода 1998–2000. године, када је често гостовао на страницама и у емисијама светских средстава јавног информисања. Одмах по објављивању вести о нападу на америчке градове, дао је изјаву у којој је порекао било какву везу своје организације са извршеним терористичким нападом. Чињеница је, ипак, да се он слободно кретао по Авганистану и да његове активности нису биле смањене. Промењене су само форме и начини деловања. Пошто се може констатовати да је тада светски тероризам имао власт (у једној, две, па чак и више држава или на великом делу територије појединих држава) сада се, углавном, са терористичких оружаних напада и операција ширих размера прешло на тзв. политичку борбу.

Типичан пример за то су поступци Чечена у односу на Руску Федерацију, али и деловање „ОВК“, „ОНА“ и „АНА“ на Косову и Метохији и у Македонији, „трансформисаних“ у политичке партије, у односу на нападнуте земље, Србију (раније СРЈ) и Македонију. Уз то, терористи су разним манипулацијама придобили један веома утицајан део међународне заједнице за себе и сада те међународне чиниоце користе за реализацију својих циљева, као тројанске коње. Тако је, на пример, могло да се деси да Хашим Тачи и Агим Чеку, осведочени челници терористичке „ОВК“ (која је званично „демилитаризована“ од UNMIK-а и KFOR-а), постану политичке вође које захтевају равноправан статус са званичним представницима једне суверене земље у разговорима о перспективи решења проблема Косова и Метохије, а да то нико ме из међународне заједнице не засмета, нити да ико од међународних фактора, инволвираних у проблем борбе против тероризма на Балкану, на то стави примедбу. Уз то, и један и други „бивши“ терориста су на платном списку УН, као њени чиновници, а од 17. фебруара 2008. године на челу са-

мопроглашене „независне државе Косово“. Њима свесрдно помажу убачени исламски екстремисти, специјално обучавани за рад у таквим и сличним ситуацијама. Преко таквих лица и организација се, између осталог, исламски терористи убацују у циљно подручје свог деловања, а њихов задатак је да створе обавештајно-оперативну и логистичку мрежу, те да обуче локално људство за извршење терористичких задатака. Обављају верску индоктринацију, али и сами узму учешће у борби и стварају терористичку инфраструктуру од припадника локалног становништва које ће деловати као светска мултинационална мрежа, чије ће опредељење бити џихад против свих немуслимана. Такве ћелије створене од локалног становништва прикључују се глобалној терористичкој инфраструктури и када обаве задатак могу да оду у следећу земљу, на извршење следеће акције, јер на том месту више нису потребне.

Конкретни примери такве шеме деловања могу се видети на случајеви-ма криза и сукоба у Босни и Херцеговини, у Албанији, на Косову и Метохији и у Македонији.

Акционарско друштво ТЕРОР

У започетом рату исламских терориста и технолошки најсавршеније оружје може се показати мање ефикасно од пакета с динамитом, а камион-самоубица постаје застрашујуће оружје, много опасније од ласерски навођених бомби или крстарећих ракета. Тај и такав непријатељ света, наоружан средствима, знањем и верским фанатизмом, на Западу је популарно назван „Акционарско друштво Терор“. То је коалиција „тајних ратника ислама“ из Египта, Судана, Јемена, Пакистана, Авганистана, Чеченије, Босне, Албаније, Турске, из још неколико екстремно оријентисаних исламских земаља, са Косова и Метохије и из делова Македоније, који слично размишљају о потреби вођења верске и оружане борбе против „неверника“ или непријатеља ислама. Организација је глобална и њени припадници могу се наћи не само у Авганистану и Судану, већ и у Босни, Чеченији, Албанији, Алжиру, Египту, Еритреји, Кенији, Етиопији, Филипинима, Пакистану, Сомалији, Таџикистану и другим бившим муслиманским републикама некадашњег СССР-а, Саудијској Арабији, Француској, Немачкој, Уједињеном Краљевству, али и у САД. Организација је много више теолошка него политичка и заокупљена је протеривањем утицаја западних и других култура из исламског света, рушењем граница између исламских земаља и формирањем јединствене муслиманске државе светских димензија.

„То је прави муслимански крсташки рат“, истиче Пол Бремер, бивши амерички амбасадор, стручњак за тероризам и први амерички администра-

тор Ирака. „То представља заокрет ка тероризму, заснованом много више на теолошкој основи, усмереном према групама које не морају да заступају прецизне политичке циљеве. Ти циљеви су широко представљени и тешко схватљиви, па је борба против таквог терора и тероризма који произлази из њега, веома тешка и компликована“, подвлачи Бремер. „Данас, обавештајне службе САД држе на својим списковима терористичких организација само шест главних исламистичких група. Четири од њих: Хезболах из Либана, Хамас у јужном делу Либана и у неким деловима Израела и Египта, Исламски џихад у Египту и Исламска наоружана група из Алжира, нису у последње време посебно нападале САД, али су зато узеле Европу на нишан“, закључује Бремер.

Како наводи Кенет Казман, аналитичар и стручњак за тероризам Научног центра из Вашингтона, око 3.000 ратника џихада у свету поштује и признаје вођство Осаме бин Ладена. Многи од њих су искусни борци, са искуством из ратова у Авганистану, Чеченији, Босни, на Косову и Метохији или неким афричким земљама, сви су фанатични следбеници најекстремнијих исламских идеја и идеологија.

Последње две светске силе које су покушале да успоставе доминацију над екстремним исламским земљама биле су Велика Британија у 19. и првим деценијама 20. века и СССР осамдесетих година 20. века. Обе су претрпеле болне поразе, од којих се још увек нису опоравиле. Не само због пораза у рату против исламиста у Авганистану и у Чеченији, СССР је доживео колапс и нестао са политичке карте света, док његов наследник, Руска Федерација, има огромне проблеме у борби против екстремног ислама који незадрживо нагриза руске матичне територије.

У позитиван биланс „Акционарског друштва Терор“ могу се уписати, поред наведених „успеха“, и убиство египатског председника Садата, у знак одмазде због потписивања мировног споразума са Израелом, покушај убиства Хоснија Мубарака 1995. године, после чега је уследила серија напада на „све представнике страних цивилизација“ на тлу Египта (ту су урачуната и убиства 85 страних туриста у Каиру и Луксору 1997 и 1998. године), организација снабдевања муслиманске војске у Босни и Херцеговини и одашиљање добровољаца за „свети рат“ у тој бившој југословенској републици, хаос у Албанији, помоћ „свих врста“ албанским екстремистима у Албанији и терористима на Косову и Метохији, дивљање алжирских исламских екстремиста по унутрашњости Алжира и на територијама неких суседних арапских земаља, али и Француске, која је све угроженија од исламских фундаменталиста, походи „милиона муслимана на Вашингтон“ и „милиона муслиманки на Вашингтон“ (обе активности реализовали су амерички муслимани 1997. године), „скупа милиона исламске омладине“ у Њујорку 1998. године, терористички напади Ал Каиде на Њујорк и Вашингтон и друго.

Угледни француски дневни лист *Le Monde* објавио је 1996. године да је Европа нападнута од „исламске интернационале“ преко Балкана. Та интернационала, како наводи лист, делује на културном, економском и политичком плану, пре свега коришћењем тероризма као оруђа за постизање победе. Стратешки интереси те „исламске интернационале“ подразумевају стварање солидног упоришта у Босни и Херцеговини, Србији (на Косову и Метохији и у Рашко-полимској области) и у већем делу Албаније, како би у физичком континуитету профункционисала тзв. зелена трансверзала, пошто су позиције у Македонији и у Бугарској већ учвршћене. Намера је да се материјално, верски и политички утиче на подршку исламске екстремистичке доктрине на Балкану, да би се одатле кренуло у освајање Европе. У основи, реч је о почетку спровођења глобалне политичке исламизације југоисточне Европе и потребе да се Западна Европа и САД нађу у ситуацији да морају, отворено или прикривено, да подржавају екстремну исламистичку политику и идеологију кроз разне форме борбе за остварење људских и мањинских права.

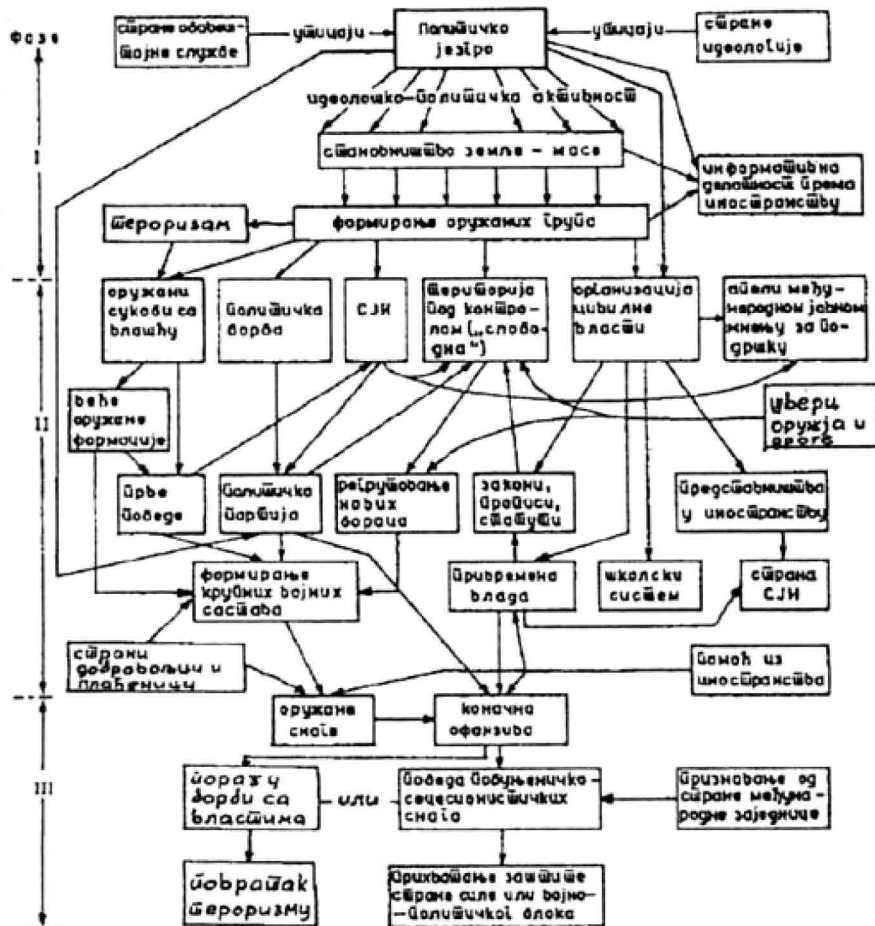
Прва фаза примене исламског обрасца освајања Европе реализована је на политичком, религијском и војном плану у муслиманском делу бивше југословенске републике Босне и Херцеговине. Исламска светска заједница је, при томе, дала пуну подршку „ратницима џихада“ у Босни и Херцеговини. Исламска светска заједница помогла је, преко својих земаља чланица и преко тзв. невладиних и хуманитарних организација, формирање више исламских војних центара у Зеници, Травнику, Калесији и Фојници. Верски званичници Исламске верске заједнице „покривали“ су својим изјавама и подршком активности исламских фундаменталиста.

Следећа фаза обухватала је изазивање немира, сукоба и рата на етничко-религијској основи, уз инсистирање на стварању исламских ентитета, па и држава на тлу Балкана, уз стално јачање исламског екстремистичког крила. На шеми у прилогу текста показано је како се, у начелу, одвија једна терористичка операција која има за циљ сецесију, дакле претварање појединачних, локалних и спорадичних терористичких аката у систем са јасним политичким циљем.

Последња фаза требало би да буде континуирано повезивање исламских земаља дуж тзв. зелене трансверзале „од Кабула до Велике Кладуше“, како је то објавио још 1980. године имам Хомеини, у својој најави доктрине „извоза исламске револуције“ преко „извоза светих ратника“.

Поједини експерти мишљења су да то не би могло да се догађа без, макар прећутног, одобравања оних снага у свету које заправо вуку главне потезе, да постоји прећутна сагласност једине преостале суперсиле да се настави дестабилизација „дозираним деловањем“ на Европу, да би се стари континент, више него што је то уобичајено, бавио политичким проблемима и кризним жаришима на самом континенту, а мање економским повезивањем и војно-политичким осамостаљивањем које би водило удаљавању Европе од Америке.

Начелна шема одвијања побуне ради сецесије

Шема је преузета из књиге *Терористи*, „Калекон“, Београд, 1998.

(СЈИ – средства јавног информисања)

Међутим, ако би дошло до неке врсте савезништва твораца „новог светског поретка“ са заговорницима идеје о „исламској светој унији“, могло би доћи до нове поделе света и новог установљавања геополитичких интереса.

сних сфера, што не би прошло без великих потреса, сукоба и ратова широких размера. У том случају питање победника је крајње неизвесно, а перспективе човечанства биле би веома магловите и мрачне.

Угледна чланица Комитета експерата за тероризма Кодекстер при Савету Европе, Марија Лехто, позвала је све европске државе да хармонизују своје законе против тероризма и збију редове, те затражила да то учине на начин супротан америчком: „Кључ за борбу против тероризма је интернационална акција и сарадња заснована на промовисању знања и слобода, а не сужавању и гушењу људских права. Нико не жели да живи у полицијској држави. Кодекстер се залаже да се људским правима и слободама изборимо против терористичких напада и невиних жртава, а не да у атмосфери пуној осуђивања, расизма и дискриминације тражимо заустављање ужаса. Ми заступамо потпуно нови курс у борби против тероризма који ће развијати мултикултуралне вредности и мишљења. Јасно је да се тероризам не зауставља новим насиљем, а његове последице су увек несагледиве“.

Директорка јединице за јавно интернационално право у Министарству иностраних послова Финске Марија Лехто, сматра да су терористичке групе већ толико заступљене у Европи да су неопходне хитне превентивне мере: „Морамо изабрати јединствену европску праксу из искустава различитих европских земаља. Такође, неопходно је да се направи јасан и јединствен судски приступ тероризму. Терористичке групе, па и Ал Каида, имају потпуно немогуће циљеве, а политички наступи су им идеолошке манипулације младим људима који су необразовани, сиромашни и живе у изолованим системима. Таквима је најлакше манипулисати. Европа мора помоћи свим својим народима да постану просперитетни, иначе ће се суочити са новим жариштима насиља.“

Закључак

Тероризам је велика опасност модерног времена – констатују сви релевантни чиниоци светске заједнице и настоје да нађу најбољи, најлакши и најефикаснији начин да се том злу стане на пут.

У Декларацији Уједињених нација о начелима међународног права и пријатељским односима и сарадњи међу државама у складу са Повелом Уједињених нација из 1970. године, којом су разрађена начела из Повеље, наводи се да је свака држава дужна да се уздржи од организовања и подстицања аката грађанског рата или терористичких аката на територији друге државе, да их потпомаже или да учествује у њима, или да толерише активности организовања терориста на сопственој територији, увек када такви акти повлаче за собом претњу употребом силе или њену употребу.

Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је 9. децембра 1994. Декларацију о мерама за елиминисање међународног тероризма као криминалног и неоправданог деловања било где и било од кога почињеног, укључујући ту и оне активности које угрожавају пријатељске односе међу државама и народима и представљају претњу територијалном интегритету и безбедности држава. Сагласно Декларацији, државе су дужне да се уздрже од организовања, подстицања, финансирања, охрабривања или толерисања терористичких активности. Оне су дужне, такође, да предузму одговарајуће практичне мере да би се обезбедиле да њихове територије не буду коришћене за организовање логора за обуку терориста или за припрему и организовање терористичких аката који се изводе на територијама других држава.

Одговарајући на терористички напад на Дархам у Саудијској Арабији, у којем је погинуло више десетина америчких грађана, шефови држава или влада Групе 7 – САД, Канаде, Јапана, Француске, Уједињеног краљевства, Немачке и Италије – потписали су, 27. јуна 1996. у Лиону, Декларацију о тероризму. Група 7 је проценила да је борба против тероризма приоритет, у смислу предузимања мера и поступака на очувању мира и безбедности држава, народа и грађана.

Неке од најугроженијих земаља усвојиле су посебне законе којима се инкриминише терористичка делатност у целини, а органима гоњења дају посебна овлашћења и надлежности у погледу поступка против терориста. Тако је у Немачкој, 1976. године, усвојен Закон против тероризма, који је допуњен 1977. године; у Француској је 1970. године донет тзв. Противразбијачки закон; у Уједињеном Краљевству је 1970. године донет Привремени закон о спречавању тероризма, који је крајем августа 1998. допуњен и изгласан као Антитерористички закон; у Шпанији, од 1978. године, постоји закон о спречавању тероризма и тако даље.

Интересантно је упознати се са дефиницијом тероризма коју нуди амерички Федерални истражни биро (*FBI*): „Тероризам је незаконито коришћење силе или насиља против лица и имовине да би се застрашила или принудила на уступке влада, цивилно становништво или било који њихов сегмент ради постизања политичких и социјалних циљева“.

У САД, у само шеснаест савезних држава тероризам се означава као кривично дело, док се на целој територији САД помагањем тероризма не сматра прикупљање новчаних средстава или других материјалних добара и средстава за терористичке организације, ако се прикупљеним средствима и новцем не купује и не транспортује оружје са територије САД и ако терористичка организација за чији рачун се прикупљају новчана и друга материјална средства није на списку терористичких организација, који сваке године установљава америчка администрација. Отуда нису забрањени лобирање албанске, бошњачке или неке друге дијаспоре у америчком Конгресу, постојање организација које прикупљају помоћ за терористе у „прекоморским земљама“,

окупљање добровољаца за попуну редова разних сепаратистичких и терористичких организација и формација, па и понуде разних специјализованих пропагандних агенција за психолошко-пропагандну делатност (тзв. спин-агенције), понуде специјализованих агенција за пружање војних услуга и друго. Мада постоји наизглед јасан став САД о питању тероризма, званичници појединих земаља, па чак и међународне организације и институције, и даље имају тешкоће у одређивању карактера и деловања „екстремних“ или „милитантних“ група, па отуда и појава двоструких стандарда у одређивању шта јесте, а шта није тероризам.

У суштини, све оно што не погађа директно САД, америчке интересе или Запад у целини не сматра се тероризмом, већ представља неки облик борбе за „демократију и поштовање људских права“ – категорије на које су Запад, а посебно Америка, јако поносни и које и те како експлоатишу кад су у питању други народи и државе, а терористи злоупотребљавају кад год им се за то пружи прилика.

На крају, ако се има у виду повезаност тероризма са другим облицима и видовима криминалне делатности, посебно кад су у питању организовани криминал, нарко-мафија, илегална трговина оружјем, „белим робљем“, разним опасним материјама, па и територијама појединих земаља, поставља се неколико питања на која до сада још није нађен задовољавајући одговор:

- да ли се може рећи да је терориста – занимање;
- хоћемо ли се једног дана суочити са постојањем синдиката терориста;
- до које се тачке може говорити о тероризму, а од које о организованом криминалу;
- ако постоје центри за обуку терориста, да ли то значи да постоје школе за образовање терористичких инструктора, учитеља и професора;
- због чега се толерише да у неком делу света постоје територије које су под потпуном контролом терориста, тако да је било коме другом ко није у организацији приступ онемогућен, чак и ако се ради о војно-полицијској операцији коју угрожена држава легално предузима;
- ако тероризам победи и завлада светом, хоће ли неки нови тероризам да започне рат против победника;
- шта ће се десити ако се једног дана открије и докаже да поједине уважене државе подстичу, па чак и финансирају тероризам као истурену руку своје политике и
- до које се границе сме толерисати постојање тероризма?

Наравно, илузорно је поуздати се у брзу и истовремену елиминацију чинилаца који оживљавају тероризам, мада га је адекватним мерама супротстављања могуће ограничити, али не и искоренити. Стога, не треба му давати наде, јер га она храни и јача. Најважније је бити упоран у борби против њега. И непопустљив!